

Л.Д. Забродська, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

Г.І. Забродська, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

КОМПЕТЕНТНОСТІ: КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МЕНЕДЖМЕНТ»

Фахівці з управління персоналом розуміють необхідність капіталізації знань, умінь, навичок та досвіду, необхідних для реалізації персоналом трудових функцій, намагаючись впроваджувати компетентнісний підхід в практику вітчизняних підприємств. Основними перевагами останнього є такі: він базується на виділенні компетенцій, що відрізняються від знань існуванням у вигляді професійної діяльності, а не тільки у вигляді теоретичної інформації про неї; від класичного розуміння умінь компетенції відрізняються перенесенням на різні об'єкти впливу; навички в компетентнісному підході розглядаються як усвідомленість, яка дозволяє людині діяти, навіть у нестандартних ситуаціях.

Аналіз наукової літератури показав відсутність єдиного підходу до визначення сутності та змісту понять, пов'язаних із дослідженням компетентнісного підходу в вищій освіті. Така ситуація вимагає уточнення термінологічного забезпечення досліджень, детальнішого аналізу ключових категорій – «компетенція», «компетентність». Розходження між різними визначеннями цих понять обумовлені, в першу чергу тим, що автори дотримуються різних підходів при визначенні поняття «компетенція» та «компетентність». Дослідження літературних джерел, які представляють дослідження цих категорій, дозволили виділити два основні підходи: особистісний та функціональний.

Представники американської школи управління праці розглядають компетенції (компетентність) як якості (характеристики) людини, що забезпечують успіх у роботі. Отже, більшість англійських перекладів стверджують про синонімічність понять «компетенція» та «компетентність». Щодо функціонального підходу, то його представники під компетенціями розуміють коло питань, в якому людина добре обізнана, має знання та досвід.

Деякі спеціалісти вважають, що особистісний підхід – це принципово новий напрям в освіті. Інші сприймають його як доповнення до функціонального підходу. Існуюча різниця тлумачення змісту поняття «компетенція» і «компетентність» певною мірою

обумовлена різними поглядами на співвідношення функціонального та особистісного підходу. Проте в Законі України «Про освіту» використовується термін «компетентність», суть якого розглядається як «засвідчена в установленому законом порядку, здатність особи використовувати знання, навички, особисті здібності та досвід у робочих та навчальних ситуаціях, а також у професійному та особистому розвитку». Тобто в цьому тлумаченні терміна акцент зроблено на особистій здатності людини використовувати освітній потенціал. Відповідно у Стандарті Міністерства освіти і науки України щодо вимог до якості підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Менеджмент» ступеня вищої освіти – бакалавр застосовано виключно термін «компетентності», що вимагає від науково-педагогічних працівників під час розробки методичного забезпечення орієнтуватися на його змістовні характеристики.

Девід К. МакКлелланд виокремлює компетентність як здатність компанії та її персоналу виконувати необхідні функціональні обов'язки відповідно до певного бачення, місії й цінностей. Кожна компетенція, як єдність трьох складових: когнітивна (наявність системи професійних і спеціальних предметних знань), функціональна (володіння методами, технологіями, алгоритмами виконання дій), особистісна складова (етичні й соціальні позиції й установки, відношення до виконання дій). О.С. Преображенська пов'язує компетентність з колом знань, вмінь та навичок, засвоєння й опанування якими формує у людини здатність здійснювати ту чи іншу частину професійної діяльності, а у суспільному житті – здатність позиціонувати себе в тій чи іншій сфері суспільної діяльності. При цьому кожна окрема компетенція не є простою сумою вказаних знань, вмінь та навичок – вона включає ще деяку синергетичну складову. К.А. Струде класифікує компетентність за сферами застосування і виділяє в ній професійну компетентність, до складу якої входять: знання, вміння й навички в певній галузі, методичну компетентність – здатність самостійно вирішувати виникаючі проблеми, наявність системного мислення і соціальну компетентність, яка передбачає здатність до спілкування, співробітництва, здібність до вирішення конфліктів, ініціативність.

Узагальнення підходів та уточнення термінів дозволить забезпечити адаптацію рекомендацій щодо визначення компетентностей, необхідних для підготовки конкурентоспроможних здобувачів вищої школи.